

אורח נטה ללוד

(המשך)

אותו פרק חלו הפרעות הראשונות ונשמע הדבר בעולם ושלחה חברה של צדקה מעות לעיר ונתנו אף לדניאל ב"ח חלק. הלך ולקח במעותיו סחרין שנעשה עסק גדול באותם הימים, שהרבה חולים מן המלחמה במחלת הצוקר וממתיקים אוכלין ומשקין בסחרין, אלא שצריך הסוחר להזהר שלא יתפס בסחורתו, שהיא מונופולין והמלכות משגיחה שלא יקפחו את פרנסתה. מי שיש לו מוח בקדקדו נוהר, אבל הראש רחוק מן הרגלים, כל שכן אצל דניאל ב"ח שהוא גבוה, ועד שרגליו מספיקות לשמוע מה המוח הזה חושב כבר אחרו את הזמן. ומעשה, פעם אחת קפץ לתוך קרון הרכבת ונתגלגלה רגלו הימנית לתוך גלגליה של הרכבת וזוה הרכבת וסחבה עמה את הרגל עד שפלטתה אותה רחוק מבית התיבות. לפי שורת הדין צריכים היו לשלם לו צער ריפוי שבת ובושת ולא שלמו, ולא עוד אלא שקנסו אותו שש מאות זהובים, שגרגירים של סחרין מצאו בפוזמק שברגלו. ועכשיו במה הוא חי ובמה הוא ניזון, אוצר של עצים יש לו בדירתו לבנין ולהסקה, ואשתו היא מילדת. לעת עתה אין אדם בונה בית חדש ואין אדם מסיק את תנורה, אבל כשיגדלו התינוקות שאשתו מיילדתם עתידים הם לבנות בתים חדשים ומסיקים בהם את תנוריהם ופרנסתו מעופפת לו מכל הצדדים. אלא זו צרה, מיום שחזרו מן המלחמה רבו פרושים בישראל שלא לישא אשה ולהוליד בנים, ואלמלא בנות הערלים נמצא זרעו של אדם הראשון כלה. אבל בנות הערלים אינן נזקקות למילדות שלנו אלא בשעת הסכנה.

כל מקום שאתה נותן עיניך או פורענות או עוני. אבל מקום אחת יש בעיה שאין צרה מצויה, זה בית המדרש הישן

שמפתחו מצוי בידי. מיום שעמדתי על הדבר הכפלתי ישיבתי בבית המדרש. אם למוד הייתי לישוב שם לפני הצהרים וישוב אני אף לאחר הצהרים. פעמים אני יושב ולומד ופעמים אני עומד בחלון ומביט על ההר.

הר זה שרובץ כלפי בית המדרש יישוב קטן היה שם ושם היו יושבים הסבלים ובעלי המלאכה שבעיר, ובית המדרש נאה היה שם, שבידיהם עצמם בנו אותו, ושלש שנים בנוהו. כל יום אחר שחזרו מעבודתם בעיר היו באים ועוסקים בבנייניו. ואותם הימים העבודה מצויה בעיר, שהיו בונים את מסילה הברזל ומשלמים כפלים למי שעבד יותר. ומשנגמר בית המדרש כירוהו וציררהו והכניסו בו ספרים והעמידו להם מלמד ללמד פרשת השבוע וכשבתות של קיץ מוסיף להם פרקי אבות. עכשיו נתלש כל היישוב ממקומו ומבית המדרש לא נשתייר אבן על אבן וכל אנשי ההר מתו במלחמה ואלמנותיהם ויתומיהם מחזרים על הפתחים וכל המקום שומם, ובזמן שגשמים יורדים סוחפים עמהם עפר וצרורות ומחשיכים את החלל שבין ההר ולבית המדרש הישן ואין ההר עשוי להרחיב את הדעת. מה שאין כן ספרים — יותר שאתה מסתכל בהם דעתך רחבה ולבך שמח.

אין אני לומד על מנת להרחיב את דעתי או להחכים ולידע את מעשי השם, אלא כאדם שמהלך בדרך והחמה קופחת על ראשו ואבנים מנגפות את רגליו והאבק מסמא את עיניו וכל גופו עיף, רואה סוכה ובא ונכנס לשם, ואין חמה קופחת על ראשו ואין אבנים מנגפות את רגליו ואין אבק מסמא את עיניו, ומתוך שהוא עיף מבקש לפוש שם ואינו נותן דעתו על כלום, אחר שתורה נפשן עלין נותן דעתו על הסוכה

ועל כליה. ואם אינו כפוי טובה הריהו משבח את מי שעשה לו סוכה והכין בה כל צרכיו.

אותו אדם אני הוא ואותה סוכה הוא בית מדרשנו הישן. מהלך הייתי בחמה באבנים באבק פתאום נמצאתי יושב בבית המדרש. והואיל ואיני כפוי טובה נותן אני שבח והודיה למקום ואני מביט בכליו, אלו ספרים שבבית מדרשו, ספרים אלו מה כתוב בהם?

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם כרצונו ובחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, כדי שנדע כיצד צריכים לעבוד אותו. בזמן שאנו לומדים תורתו ועושים מה שציווה אין כל אומה ולשון יכולה לפגוע בנו, אין אנו שומרים תורתו אפילו גוי קטן פוגע בנו. והתורה מקיפה את לומדיה במדות טובות וישרות ומעלה חנם בעולם. מעלימים עין מן התורה — התורה מעלימה עיניה ממנו, והרי אנו ירודים מכל האומות. מה טעם בחר בנו הקדוש ברוך הוא והטיל עלינו עול תורה ומצוות, והלא התורה כבדה וקשה לקיימה. יש פותרין אותו כך ויש פותרין אותו כך, ואני אפרש את הדבר במשל. משל לעטרה של מלך שעשויה זהב ואבנים טובות ומרגליות. כל זמן שעטרה בראש המלך יודעים שהוא מלך. הסיר העטרה מראשו אין הכל יודעים שהוא מלך. שמא אין המלך משים העטרה בראשו בשביל שהיא כבדה. אדרבא משימה בראשו ומתגאה בה. מה שכר יש למלך שהעטרה בראשו, שהכל מנשאים אותו ומכבדים אותו ומשתחוים לפניו. מה יש למלך בכבוד זה? דבר זה אינו יודע. למה, מפני שאיני מלך. אבל אם איני מלך בן מלך אני ודין הוא שאדע. אלא ששכח אותו אדם, הוא וכל ישראל עמו, שבני מלכים הם. מובא בספרים

שכחה זו גרועה מכל הרעות שבן מלך שוכח שהוא בן מלך. אף רחל בתו הקטנה של בעל המלון שכחה שבת מלכים היא, וכשהזכרתי דבר זה לפני גלגה עלי. ריבה זו שבין אתמול להיום יצאה מכלל תינוקות ולא הגיעה לכלל נערה הופיעה פניה כנגד אדם שנכנס לשנות בינה וזקפה חוטמה בו ואמרה לו מהו שח, וכי אינו יודע שכל דבריו שחוק, איני זוכר פרטי הדברים, אבל אני זוכרם בכללם.

לילה אחד ישבתי עם אביה. נסתכלתי וראיתי שפניו אינם כתמול שלשום. ניכר היה שדאגה בלב. לסוף הוציא את מקטרתו מפיו והתחיל מדבר עם רחל. עמדתי לילך ועיכבני, אמר אדרבא, נשמע דעתו של מר. נשאה אותה ריבה עיניה והביטה בי, כזה שמבקש לשמוע את דעתי, או אולי נשאה עיניה סתם ולא כיוונה לבה אלי. אמרתי לה מה שאמרתי, עיוותה פניה ואמרה מפני מה צריכה אני לקבל עלי עול דורות שעברו. דורות שעברו לעצמן ודורי אני לעצמי. כשם שהדורות שלפני נתקיימו על פי דרכם כך דורי אני מתקיים על פי דרכי. ולענין שאמר מר חייבת כל בת ישראל לראות את עצמה כאילו היא בת מלכים אין לך שטות גדולה מזו. עכשיו שכתריהם של מלכים מונחים במוזיאון ואין אדם משגיח בהם בא מר ואומר חייבת כל בת ישראל לראות את עצמה כאילו היא בת מלכים.

יכול הייתי להשיב על דבריה ולא השבתי לה כלום. אמרתי לעצמי מוטב שתראה את עצמה כאילו היא נצחה אותי. איני מכיר בנשים, אבל יודע אני אם נצחה אותך אשה סופה להזר אחר דבריך.

(עוד יבוא)